

Få straffas för brott mot skogsvårdslagen

Förra året anmäldes 47 brott mot skogsvårdslagen men bara 6 fall ledde till åtal, enligt siffror från 36 av Sveriges 43 skogsvårdsdistrikt. En stor del av brotten preskriberas innan de tas upp av åklagaren. Handläggare på skogsstyrelserna oroar sig för att detta urholkar respekten för lagen.

Per-Anders Ingebro har jobbat på Skogsstyrelsen i södra Dalarna i 31 år. På den tiden har det varierat vad en anmälan för brott mot skogsvårdslagen har lett till.

- Vissa perioder har det ofta blivit fällande domar, men under 2000-talet har de lagts ner i stor utsträckning.

Förra året gjorde hans distrikt två anmälningar men de har ännu inte behandlats av åklagaren. Han hyser inget större hopp om att det kommer att bli några domar.

- 2006 gjorde vi också två anmälningar men de lades ner. Trots att de var klockrena – skogsägarna hade avverkat utan att skicka in avverkningsanmälan.

Det ena fallet blev liggande i två år innan åklagaren tog upp det och därmed hann brottet preskriberas. Det andra gällde ett bolag, som erkände att anmälan hade uteblivit och att det var ett misstag från deras sida. Åklagaren svarade: "Det kommer inte att kunna visas annat än att berörd part avsett att göra anmälan men att sådan inte inkommit till Skogsstyrelsen på grund av något administrativt misstag. Mer än ringa gärning kommer då inte att kunna visas".

- Det var ett väldigt konstigt skäl. Har man gjort fel så har man gjort fel. Många tycker nog att det känns lite meningslöst att anmäla när det inte leder någonstans, säger Per-Anders Ingebro.

Samma känsla har Bo Hultgren som är distriktschef i Sjuhärad, i Västra Götaland.

- Har man en lag som inte får några konsekvenser så kanske man ska fundera på om man ska ha en sådan lag.

Han upplever en utbredd oro för att respekten för skogsvårdslagen ska urholkas. Även om rådgivning är skogsstyrelsernas huvudinstrument så är domar viktiga för att hålla nivån uppe, menar Bo Hultgren.

- Det behövs domar då och då som tydliggör vad som gäller. Det säger även skogsägare som jag har diskuterat det här med.

Majoriteten av brotten handlar om att markägaren inte kommit in med avverkningsanmälan till Skogsstyrelsen. Spelar det så stor roll om någon missar att skicka in en sådan?

- Det är ju vår chans att påverka avverkningar som kan skada nyckelbiotoper eller fornlämningar. I många fall får det inga konsekvenser att missa en

avverkningsanmälan men när det gäller känsliga områden kan det leda till väldigt onödiga misstag. Och enligt Murphy´s lag så är det ju ofta där det händer.

Mats Palm är chefsåklagare i Malmö med ansvar för bland annat skogsvårdsärenden, och han har full förståelse för problemet. Däremot ser han ingen enkel lösning.

- Vi har väldigt mycket att göra, helt enkelt.

De senaste tre åren har antalet ärenden ökat med drygt 10 procent och eftersom brott mot skogsvårdslagen, SVL, inte hör till de prioriterade områdena så blir de lidande.

- Till att börja med måste vi börja med de ärenden där människor sitter frihetsberövade, vilket sällan gäller för skogsvårdslagen. Sen finns det ett antal andra områden som vi är ålagda att prioritera. Bland dem finns ärenden enligt miljöbalken men inte SVL.

Detta syns i statistiken. Av brotten mot miljöbalken klarades 48 procent upp 2007 och 52 procent lades alltså ned. Motsvarande siffror för SVL är inte framtagna men enligt Skosgekos undersökning klaras endast 13 procent av brotten upp.

En oanmäld avverkning kan i vissa fall bryta mot både skogsvårdslagen och miljöbalken, men enligt Skogsstyrelsens instruktioner ska handläggarna välja skogsvårdslagen i första hand, enligt Bertil Österberg som är chefsjurist på Skogsstyrelsen.

Är inte det en konstig prioritering, med tanke på att åklagarna reder ut miljöbrott i större utsträckning?

- Jo, vi har diskuterat det där på tjänstemannanivå och det är kanske inte så lyckat. Det kan vara aktuellt att ändra den rekommendationen,

Han och hans kollegor vill att brott mot skogsvårdslagen ska klassas som miljöbrott. Hittills har bara brott mot miljöbalken ansetts som miljöbrott men Bertil Österberg skulle vilja vidga begreppet. Det är dock en lång process att sprida ett nytt synsätt ute bland landets åklagare. Och även om det lyckas är det svårt att helt komma ifrån tidsbristen hos åklagare och polis. För att få fler uppklarade fall när det gäller SVL skulle det antingen behövas fler utredare eller att ärendena kunde gå en annan väg, menar Bertil Österberg.

- En lösning skulle kunna vara ett avgiftssystem för en del av brotten, så att vi inte behövde gå via polisen.

Detta är något som den senaste skogsvårdspropositionen tar upp. Direkta sanktionsavgifter för vissa brott mot skogsvårdslagen, ungefär som p-böter, är något som regeringen vill att Skogsstyrelsen ska utreda. Det är dock tänkt framför allt för paragraf 14, om utebliven avverkningsanmälan. Majoriteten av de anmälda brotten gäller just paragraf 14 men det är relativt sett ett av de mindre allvarliga brotten. För grövre brott mot skogsvårdslagen skulle situationen vara oförändrad.

- Vi har inte sett några större problem med brotten mot de övriga paragraferna, med undantag för generella hänsynen som tas upp av paragraf 30. Men det är svårt med sanktioner eftersom den är så allmänt skriven, säger Tora Leifland Holmström som är politiskt sakkunnig åt jordbruksminister Eskil Erlandsson.

Hon hoppas att en utökad rådgivning och utbildning är lösningen, snarare än lagar och sanktioner.

Ingen fälld för naturvårdsbrott men lagen fungerar bra enligt regeringen

Regeringen vill utreda större sanktionsmöjligheter för brott mot skogsvårdslagen. Det ska dock inte gälla paragraf 30, den enda i SVL som handlar direkt om naturhänsyn. Sedan paragrafen infördes 1994 har ingen fällts för brott mot den.

Detta trots att överträdelser är mycket vanliga. En fjärdedel av avverkningarna i landet når till exempel inte upp till lagens krav på naturhänsyn enligt Skogsstyrelsens senaste inventering.

- Om du parkerar i fel ruta här utanför så får du ofta ett straff. Det får du däremot inte om du hugger ner ovärderliga naturvärden, säger Johan Nitare som är biolog på Skogsstyrelsen i Jönköping.

Han var själv med om att skriva lagen och tyckte redan då att konstruktionen var svag.

- Vi har hängt upp hela vårt skogsbruk i dag på något som är fullständigt tandlöst. Det är i stort sett omöjligt att bli dömd.

Paragraf 30 är skriven på ett ovanligt sätt. Ett direkt brott mot den ger ingen påföljd. För att någon ska kunna dömas måste Skogsstyrelsen först ha skrivit ett föreläggande, som talar om för en markägare vad han eller hon inte får göra. Såna här förelägganden används dock relativt sällan. Förra året skrevs inte ett enda i de distrikt som svarade på Skogsekos undersökning.

- När det väl skrivs handlar det ofta om grova fall där markägaren vägrar ta hänsyn till ett örnbö eller så. Men har man väl fått ett sånt föreläggande är väl ingen så dum att man gör precis det, säger Johan Nitare.

När lagen skrevs vägde skogsbrukets röst tungt, menar han.

- Skogsstyrelsen har historiskt haft ett nära samarbete med skogsbruket, och deras önskan är att allt som har med natur och miljö att göra ska bygga på frivillighet. Hänsynsreglerna ska finnas där som allmänna rekommendationer, som invagar folk i tron att lagen skyddar natur- och kulturvärden.

Bertil Österberg är chefsjurist på Skogsstyrelsen. Han förklarar den ovanliga konstruktionen av paragraf 30 med att bestämmelserna är så allmänt hållna att det skulle vara svårt att avgöra i rättssalen var gränserna går.

Varför kan de inte skrivas mer preciserat?

- Man har gjort bedömningen att naturen är så svår och komplex att det är svårt att definiera det här exakt. Vad som till exempel är en hänsynskrävande biotop. Visserligen skulle några punkter kunna plockas ut och definieras men då har man tyckt att det skulle vara konstigt om de blev direkt straffbara bara för att de är mer lättdefinierade.

Regeringen kommer att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att utreda större sanktionsmöjligheter för brott mot SVL, men det kommer inte att gälla paragraf 30. Utredaren Maggie Mikaelsson föreslog att paragraf 30 också skulle ingå i en sådan utredning eftersom överträdelserna mot den är så många. Regeringen sa dock nej till detta. Tora Leifland Holmström som är politiskt sakkunnig på jordbruksdepartementet förklarar varför.

- Man skulle bli tvungen att göra väldigt detaljerade bestämmelser för att det ska bli rättssäkert. Och det skulle strida mot skogspolitikens allmänna inriktning som är frihet under ansvar.

- Varför är den friheten så viktig?

- Det är en ideologisk inställning kan man väl säga. Vi tycker också att skogspolitikern hittills har varit framgångsrik genom att garantera en mångfald inom skogsbruket. Frihet behöver ju inte betyda rovdrift.

Hennes recept för att komma tillrätta med problemet är inte nytt: utbildning och rådgivning.

- Det låter ju inte så häftigt, men i nuläget bedömer vi inte att en mer detaljerad lagstiftning behövs. Om vi märker att utvecklingen går åt fel håll så får vi se över vad vi kan göra.

Fakta: SVL 2007

Antal brott mot SVL som anmäldes: 47

Antal domar för brott mot SVL: 6

Anmälningarna gällde följande brott:

14 §: Utebliven avverkningsanmälan (42 anmälningar, 1 dom)

5-6 §: Otillräckliga återväxtåtgärder (2 anmälningar, 2 domar)

10 §: Otillräcklig slutavverkningsålder (1 anmälan)

15-16 §: Olovlig avverkning i svårföryngrat område (1 dom)

27 §: Underlåtenhet att ansöka om tillstånd att avverka ädellövskog (1 anmälan)

29 §: Otillräckliga skyddsåtgärder mot insektshärjning (4 anmälningar, 2 domar)

Utdrag ur Paragraf 30, ev som bildtext:

Skador till följd av skogsbruksåtgärder skall undvikas eller begränsas på mark och i vatten.

Hyggens storlek och form skall anpassas till natur- och kulturmiljön. En begränsning av hyggens storlek skall eftersträvas.

Vid all avverkning skall av hänsyn till växt- och djurlivet, kulturmiljön och landskapsbilden buskar och enstaka träd eller trädsamlingar lämnas kvar. När det finns grova lövträd, ovanliga trädslag, träd av mycket hög ålder, döende och döda träd, hålträd, boträd och träd som kan utvecklas till boträd samt kulturpåverkade träd, skall i första hand sådana träd lämnas kvar.